

2.7.3 Přehled statutárních orgánů

Následující tabulka obsahuje přehled statutárních orgánů u jednotlivých zkoumaných neziskových organizací.

Právnícká osoba	Statutární orgán	Forma
Spolek	Zákon konkrétní označení nestanoví	Kolektivní/individuální
Nadace	Správní rada	Kolektivní
Nadační fond	Správní rada	Kolektivní
Ústav	Ředitel (lze zvolit jiné označení)	Individuální
Obecně prospěšná společnost	Ředitel	Individuální

Z uvedeného vyplývá, že statutární orgán může být vytvořen jako kolektivní (o více členech) nebo individuální (o jednom členu). U některých právníckých osob (o.p.s., ústav) může funkci statutárního orgánu vykonávat pouze jedna osoba, u některých (nadace, nadační fond) pouze kolektivní orgán, u jiných (spolek, společenství vlastníků) zákon striktně nestanoví a je tak věcí zakladatelského právního jednání, jak bude tato otázka upravena.

Kolektivní statutární orgán rozhoduje o záležitostech právnícké osoby ve sboru, je schopen usnášet se za přítomnosti nebo jiné účasti většiny členů a rozhoduje většinou hlasů zúčastněných členů. Jedná se tedy o předpoklad, resp. vnitřní podmínku, aby následně statutární orgán mohl projevit vůli právnícké osoby navenek.

Uvedené pravidlo je dispozitivní, ale pouze ve směru zpřísnění. Znamená to tedy, že zakladatelské právní jednání může stanovit odlišná pravidla pro zasedání a rozhodování statutárního orgánu pouze směrem nahoru (tedy pro usnášeníšlechopnost i pro přijetí rozhodnutí bude třeba vyšší počet hlasů, např. dvě třetiny, tři čtvrtiny apod.).

Otázkou je, zda se má kvorum pro usnášeníšlechopnost počítat z aktuálního počtu členů statutárního orgánu, kteří jsou momentálně ve funkci, či z počtu členů určeného zakladatelským právním jednáním. Z právní úpravy plyne spíše závěr pro druhou variantu. Pakliže by se kvorum počítalo z aktuálního počtu členů, prakticky nikdy by nedošlo k tomu, že by statutární orgán nebyl usnášeníšlechopný. Tomu nasvědčuje i možnost soudního „dojmenování“ členů statutárního orgánu v případě, že nemá dostatečný počet členů potřebný k rozhodování.

Z možnosti „nebo jiné účasti“ je možné dovodit, že není nutná fyzická účast člena statutárního orgánu na zasedání tohoto orgánu, ale postačí jiná účast na dálku, např. formou telefonu, telekonference, videokonference, služby skype apod. Členy účastníci se „jinak“ je třeba pro účely rozhodování pokládat za přítomné a jejich hlasy započítávat jak z hlediska usnášení se, tak pro hlasování, resp. rozhodování

o jednotlivých záležitostech. V tomto ohledu je přípustná možnost nechat se v nepřítomnosti pro jednotlivý případ zastoupit jiným členem téhož orgánu.

Nestanoví-li zakladatelské právní jednání jinak, zastupuje právnickou osobu každý člen statutárního orgánu samostatně. Pokud je určeno jinak, zapisuje se tento způsob jednání dle § 25 odst. 1 písm. g) rejstříkového zákona do veřejného rejstříku. Nebude-li určeno jinak, bude právnickou osobu zastupovat každá osoba, která je ve veřejném rejstříku zapsána jako člen statutárního orgánu.

Podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (na základě teorie organické) jednal statutární orgán jménem právnické osoby, tedy jednal-li statutární orgán, pokládalo se jeho jednání za přímé jednání právnické osoby. Nová právní úprava vychází z teorie „nesvéprávnosti“ (fikce), tedy nezpůsobivosti právnické osoby jednat „osobně“, tudíž nyní hovoříme o zastoupení právnické osoby (jednání „za“ právnickou osobu). Statutární orgán vystupuje za právnickou osobu jako zástupce *sui genesis*, nejedná se ani o smluvní, ani o zákonné zastoupení. Každé jednání právnické osoby tedy bude mít charakter zastoupení. Ze zastoupení právnické osoby členem jejího statutárního orgánu proto vznikají práva a povinnosti přímo zastoupené právnické osobě. Je nepochybně důležité rozlišovat v právní teorii rozdíl mezi jednáním a zastupováním (jednáním právnické osoby a jednáním za právnickou osobu), nicméně pro praxi to nemá významné důsledky. Jednání statutárního orgánu se pokládá za přímé zastoupení právnické osoby.

§ 164 NOZ

(1) Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.

(2) Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří kolektivní statutární orgán. Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, činí tak každý člen samostatně. Vyžaduje-li zakladatelské právní jednání, aby členové statutárního orgánu jednali společně, může člen právnickou osobu zastoupit jako zmocněnec samostatně, jen byl-li zmocněn k určitému právnímu jednání.

(3) Má-li právnická osoba s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto působnost vykonává předseda statutárního orgánu.

Co do rozhodování „dovnitř“ bude kolektivní statutární orgán rozhodovat ve sboru a přijímat rozhodnutí většinou. Způsob realizace rozhodnutí „navenek“ (právně jednat) musí určit zakladatelské právní jednání. Je třeba rozlišovat dva instituty: vnitřní omezení jednatelského (zástupčího) oprávnění a určení způsobu jednání statutárního orgánu.

2.7.4 Vnitřní omezení jednatelského (zástupčího) oprávnění

Institut vnitřního omezení jednatelského (zástupčího) oprávnění stanoví, jak má statutární orgán právnické osoby rozhodovat uvnitř.

§ 162 NOZ

Zastupuje-li právnickou osobu člen jejího orgánu způsobem zapsaným do veřejného rejstříku, nelze namítat, že právnická osoba nepřijala potřebné usnesení, že usnesení bylo stíženo vadou, nebo že člen orgánu přijaté usnesení porušil.

Jedná se tedy o vnitřní vztah právnické osoby a statutárního orgánu. „*Není vyloučeno, aby stanovy občanského sdružení obsahovaly vnitřní omezení jednatelského oprávnění osob oprávněných jednat jménem občanského sdružení.*“¹⁸¹ Pravidla tak budou dána zakladatelským právním jednáním, vnitřními předpisy či rozhodnutím orgánů právnické osoby. Příslušným dokumentem může být určeno, že k vyslovení souhlasu je třeba schválení kolektivním statutárním orgánem, ve veřejném rejstříku však bude zapsáno, že za právnickou osobu jedná (tedy projevuje vůli spolku navenek, např. podepisuje smlouvy), každý člen statutárního orgánu samostatně.

Důsledky porušení vnitřního omezení jednatelského oprávnění se však projeví až při právním jednání s třetími osobami. „*Omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu občanského sdružení vyplývající ze stanov či jiného obdobného dokumentu nebo rozhodnutí občanského sdružení není možno uplatňovat vůči třetím osobám.*“¹⁸² Zásadním důsledkem porušení tohoto vnitřního omezení je tak pro právnickou osobu nemožnost namítat toto porušení a domáhat se vůči třetím osobám neúčinnosti nebo neplatnosti právního jednání, které statutární orgán učinil, bez ohledu na skutečnost, že o tomto vnitřním omezením třetí osoba věděla.¹⁸³ Omezení jednatelského oprávnění je vůči třetím osobám neúčinné a znalost takového omezení třetí osobou nezpůsobuje neplatnost právního jednání.¹⁸⁴ Není tedy rozhodné, že zakladatelské právní jednání je dokumentem, jenž se zakládá do sbírky listin veřejného rejstříku a třetí osoba tak měla možnost se s jejím obsahem seznámit.¹⁸⁵

Bude-li právnickou osobu zastupovat člen statutárního orgánu způsobem zapsaným do veřejného rejstříku, nemůže právnická osoba namítat, že nepřijala potřebné usnesení, že usnesení bylo stíženo vadou, nebo že člen orgánu přijaté usnesení porušil. Právní úprava vylučuje možnost spolku odmítnout účinky jednání svého

¹⁸¹ rozsudek NS ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 282/2010

¹⁸² rozsudek NS ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 282/2010

¹⁸³ usnesení NS ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 348/2002

¹⁸⁴ rozsudek NS ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 34/2004

¹⁸⁵ Opačný výklad dovozovala prvorepubliková judikatura (rozhodnutí NS ČSR ze dne 5. 5. 1925 R I 436/25, Vážný 5013): „*Sjednal-li předseda spolku smlouvu, nemaje k tomu svolení dle stanov potřebného, není spolek ze smlouvy zavázán, leč že by ujednání předsedovo napotom schválil.*“